

Iz Dolenskega 16. nov. Že dolgo časa ni bilo slišati, da bi bil kak vinorejec na Krajskem tako pozno tergal, kakor so letos ruperški grajšaki na Dolenskem pri Novem mestu. Še le 10. dan t. m., to je, en dan pred sv. Martinom, ko je navada že mošt kerševati in mu ime vina dajati, so oni prostorni in veliki vinograd v Rebri obrali Deževje ga je tako zlo spralo, in ptiči tako uničili, da so ga komaj 60 veder dobili *).

Letošnjo vino pravijo, da je slabeje od lanskega **), vendar ga pa zlo skupljujejo in še dosti drago. V semški in metliški okolici je po 8—10 gold. estrajsko vedro, okoli Št. Kocijana, Št. Jerneja in Novega mesta pa po 6 do 7 gold. Srečen, kdor ga ima dovolj na prodaj!

J. O. Lepstanski.

Iz Notrajskega 17. nov. Pretekli mesec sem bil zastran nekega opravila pri okrajni sodni v Škofji Loki na Gorenskem in sem potovaje marsikaj zapazil, kar naj povem „Novicam“. V staro Loko gredé me sreča množica majhnih deklic, ki so ravno v šolo šle, me prav prijazno z lepim pozdravilom pozdravljaje: „Hvaljen bodi Jezus Kristus“. Tudi nekaj učencov sem vidil, nad katerimi so se tudi razodevale lepe znamenja šolske omike. Mnogo let so že tu učilnice, in tudi sem to mestice v poprejšnjih letih večkrat obiskoval, toda šolska omika je le žedila ***) v šolskem ozidji. Slava vam gospodom učencem in častitljivim gospodam samostanskim učiteljcem, — le spod mernika z lučjo prave omike, in jo, da prijazno okrog sveti, serčno postavite na svečnik! Brati, pisati in računati znati, so resnično lepe reči; mladini pa serce požlahniti, da se ume povsod kristijansko obnašati, je naj žlahtniši biser prave omike. Veselje je po okolicah med omikanimi ljudmi potovati; ako pa popotnik zaide med zarobljence, ki pred njim peté poberajo, ali celo plašni čez zid ali plot skočijo, da mu naproti ne pridejo, in kadar ga srečati morajo, ga po strani stermo in plašljivo gledajo, je tudi on sam sebe žalosten in ga začne misel sprehajati, da bi utegnil na sebi imeti nepriljudno podobo kakošne strahovitne prikazni.

Ločanje so krasno oličili cerkev sv. Jakoba in jo s škerlmi prav snažno pokrili. Slamnata, lesena pa tudi z opeko pokrita streha se pač ne dá enačiti s škerljevo, kajti ona je res lepa in terdna, da, kar v Sorici cerkev svedočuje, cel rod preide, preden je je treba kaj popravljati. Nadjati se je, da se bo od slej več cerkvá, ker se bodo škerli ložej semtertje prevozvale po železnici, s tolikanj terdno tvorino pokrivalo.

V Loki se mostovina ne pobera, vendar sem se oba-krat dokaj časa muditi mogel, preden sem se čez most prepeljal. Ali je bil morebiti most kaj potert? O kaj še? Parst so na sredo mosta vozarili in jo vsipali v vodo, kamor se je menda več stotin voz vsulo. Ne vém, v katerem slovarji bi prave besede našel, da bi ž njo dostojno zaznamoval napako, ki se godí, ako se gnojizceja v vodo

*) Pozno branje je po celem svetu poterjeno za boljše od prezgodnega, in naše vina bi bile gotovo v obče boljše, ako bi dali vsi vinorejci terti, kar terti gré zastran dozoritve grojzdja. Naš častiti dopisnik tedaj s svojim dopisom gotovo noče vključevati poznemu branju, ampak le pokazati, da prepozno branje, kadar en nograd samec ostane, ne donaša gospodarju koristi.

**) Od več strani Dolenskega pa smo slišali, da je boljše.

Vred.

***) Ne vém se spomniti, da bi bil kje bral besedo: „žedi ali ždi“, ki se pogostoma sliši v Cerknici in v Ložu. Na vprašanje: kabo je bolniku, sem slišal odgovarjati: „Dans bolnik celi dan kar žedi“, to je, se ne vé, ali mu bo boljše ali slabše, ali se bo ozdravil, ali umerl. Kadar je več časa oblačno in se ne vé, ali bo dež ali se bo zjasnilo, pravijo: „Vreme žedi“. V obče, če se kaka stvar v takem stanu znajde, da se lahko ne vé, kam se bo prevagala, se tako stanje zaznamuje z besedo „žediti“.

Pis.

kakor v beli Ljubljani, ali v njo parst vozari, kakor v pisani Loki. Tik mosta je gol zid, kjer bi se več voz parsti porabilo, po obeh obalih poljanskega potoka ali Poljansice so nabrušene škerbine. Naj bi se pred vodo z močnim zidom ogradile in s parstjo zaravnale — ali bi ne bilo lepo viditi, ako bi tam kak lep vertiček bil, kamor bi se dalo marsikaj vsaditi! Pa koliko je še v obližji takih krajev, katerim bi se parst prav prilegla, kakor se prileže lasnica plešasti glavi.

Okrog Loke so delavne in marljive roke marsikak seženj zemlje, kjer je pred nekolikimi leti le germovje rastlo in se po njem prepletala bodeča robida, spreobrnile v prijazne travnike in koristne njivice; in to je kaj lepo in tudi obcnokoristno. Vendar pa ni svetovati vsakteremu homcu, dasiravno je v priličnem kraji, izleči brez premislika gojzdno obleko. Ako je hrib tako sterm, da se ga skoraj naravnost stojé z roko dotakneš, mu le kar pri miru pusti hostni plajšč, drugač ti bo čez nekaj let, ko se parst prečsplazi, ki je zdaj pod hostnim plajščem, gole rebra kazal, katerih se ne razveseljuje ne gojzda krilati stanovnik ne memogredoči popotnik; pa tudi posestnik bo na posled žalostno ogledoval pleše, ki jih je sam napravil na zemljišču sebi in svojemu potomstvu.

Pod Loko ob cesti na desni strani Sore po vaséh je obilo sadnega drevja, le vertnarski nož in žaga, kar se tudi drugod po naši deželi pogostoma godí, se preveč pogrešata.

Med Presko in Loko je tudi viditi lepih živih smerekovih plotov. Plot poleg njiv blizo škofovega grada na Goričanih se smé res izgleden imenovati, ker je gost in kaj lično tristransko pristrižen in lepemu zelenemu zidu podoben. Dobro je, kjer je dosti mladega smerečja, da se more za živ plot porabiti. Menda živ smerekov plot ima razun lepote in stanovitne zelene barve memo kake druge žive meje tudi to prednost, da se va-nj ne vgnjezdi škodljivi merčes tako rad, ki rastline okrog sovražno napada.

Križnogorski.

Iz Ljubljane. Z živim veseljem se je v Ljubljani in po deželi sprejela novica, da so presvitli cesar po naj višjem sklepu od 29. oktobra občno spoštovanemu našemu deželnemu poglavarju gosp. Gustavu grofu Chorinski-mu čast pravega tajnega svetovavca podelili, s katero častjo je sklenjen naslov prevzvišenost (ekscelencija).

Novičar iz raznih krajev.

Sliši se, da se pri c. k. ministerstvu prevdarja nova osnova živinozdravniškega učila. — V nekem primerljeji je c. k. višja sodnija na Dunaji izrekla, da razžaljenje vojaka, ki pride na eksekucijo, spada v versto tistih prestopkov, ki so imenovani v §. 312 kaz. zakonika, po katerem se razžaljenje z besedo (oštevanje) kaznuje z zapornom od 3 dni do 1 mesca, z djanjem pa od 1 do 6 mescov. — Tretje kvatre letošnjega leta se je po cesarskih železnicah peljalo 1 milijon in 648.056 oséb, blaga 5 mil. in 592.450 centov; voznine za vse to se je skupilo 2 mil. in 743.707 gold. — Cena govejega mesa pretekli mesec je bila v Karlovcu na Horv. in v Černovici v Bukovini 8 krajc. funt, v Blekovcu na Koroškem in v Temešvaru 10, v Lincu, Ljubljani, Celji in Krakovi 11, v Gorici 12, v Gradcu 13, v Presburgu in Pragi 14, v Terstu 14³/₄, v Innsbuku 15¹/₂ kr. r. v., v Berni 16, na Dunaji 17. Telečje meso je po razločku mest bilo od 8 do 22 krajc. funt. — Iz Krima nimajo novíce nič novega. Namesto tū se je pa boj začel na drugem mestu. Omer-paša je namreč s svojo armado v Mingrelii (poglej „zemljovid“) siloma prestopil 6. dan t. m. reko Onakaro ali Ingur (ta reka izvira na kavkaškem Rusovskem v jugo-zahodu Elbrovske gore in se

pri Anaklii v černo morje izliva); Rusi so junaško branili prestop, pa Turki do pazdihe v vodi in v strašnem ognju sovražnih pušk so prederli rusovsko armado, prijeli z bajoneti redute, pregnali po 5 urah terpečem boji 16.000 Rusov iz njih in zajeli 5 topov. Tako piše „Moniteur“. Omer-paša je marširal potem naprej proti Kutais-u, poglavnem mestu v Imerecii; nekteri mislijo, da jo bo vdaril na Tiflis, drugi pa, da gré proti Karsu osvobodit to terdnjavo, ktera je še zmiraj obležena od rusovske armade in ker tedaj ne more nič ne vèn ne noter, tedaj tudi že pomanjkanja živeža terpi. — Govori se, pa je malo verjetno, da je rusovska vlada zaprosila severno-amerikansko za posredbo o turški vojski. „Sev. Bčela“ je nedavnej razglasila poziv na vse rusovske gospé, naj se oblačijo le v domače blago, in pravi, da bo rusovskemu cesarstvu k veliko večjemu dobičku, ako se vniči prodajanje francoškega in angleškega blaga, kakor če bi sovražniku vzeli Pariz in London. — Iz Petrograda se piše, da zraven velikih armadnih magazinov so že mnogo mnogo let v

vsaki vasi še selske žitne založnice (selskie sapsnyje magasiny), ktere same bi utegnile armado preživiti; dozdej se jih za armadne potrebsine še dotaknili niso. Naprava teh selskih žitnih magazinov je pa ta, da vsak gospodar mora vsako leto po žetvi enmalo očišene in suhe pšenice, reži, ječmena in ovsa v to založnico dati; tako ima tak magazin v vsaki vasi konec leta 40 do 50 četvert vsacega omenjenega žita, in čez 10 do 15 ima naj manja vas okoli 5000 sreb. rubljev lastnega premoženja; vsako leto se staro žito zamenlja z novim, da se ne spridi, in če ni potrebe ali lakote, se prodá na dobro vasi. — 15. dan t. m. je cesar Napoleon sklenil obertnijsko razstavo v Parizu s podelitvijo slavnih redov in velikih medalj. Avstrijance je doletelo 18 redov častnega legijona, 3 velike in 16 malih zlatih svetinj, 200 svetinj 1. reda, 254 svetinj 2. reda in 237 pohvalnih pisem. Pri ti priliki je cesar Napoleon med drugim rekel, „ako hoče Europa kmali stanoviten mir imeti, naj vsa očitno pové, kdo ima prav, kdo ne; tako javna razsoba bo veliko pripomogla h koncu vojske.“

Náglica se rada kazni.

(Dalje.)

Hema.

Današnji dan naj brez pomoči nikdo
Ne gre od nas, če mu je pomagati
In ni čez moč in zoper Božjo voljo.
(Mlad gospod in mlada gospá prideta.)

Gospod.

Tako se govori, da vsakega
Poslušate, ki semkaj pribeži,
Gospá, in mû pomagajte, in vem,
Da bote tudi meni.

Hema.

Bom gotovo!

Gospod.

Povejte mi gospá, kaj ne, da roža
Je cvetlica lepa?

Hema.

To je res.

Gospod.

Da je prijetna,

In kdor jo ima, je veselje mu,
Kaj ne, da res?

Hema.

Res, dokler ima cvetje.

Gospod.

Al kedar obleti se, duh zgubi,
Ni mar mu za njo, ki jo je imel.
Kaj ne gospá, da hruško, ki lepo
Rudeča, zdrava je, vsakdo rad jé,
Kaj ne?

Hema.

Menim, da!

Gospod.

Če je pa červiva,

Kdo mara za-njo, kdo jo v usta nese?
Povejte mi, po čem pozná se, da
Je tica tica? Jelite po perji?

Hema.

Po perji, da!

Gospod.

Kako se pa stori,
Da tica tica ni in druga ne

Žival, in ni topir in tica je
In tica ni? Kaj ne, če se oskube?

Hema.

To je, če se oskube, da! oskube.

Gospod.

In kaj je tica, kedar perja nima?
Sramota svojega plemena, ne?

Hema.

Če sama se opipa, da.

Gospod.

Al če

Jo jastrob je oskubel, kaj tedaj?
Tedaj je jastrob kriv, kaj ne?

Hema.

Se vé.

Gospod.

In ker je jastrob kriv, naj jastroba
Zadene smertna strela lovčeva. —
Poglejte jo: le-tá je roža — bila,
In rožni cvet te zdrave lica — bile,
In tega cvetja duh je čistost — bila
In jaz pa tisti, čigar kinč bi — bila.
In slana, ki jo je poparila,
Je z vašega podnebja na njo padla,
Al jaz sem solnce, ki sijalo bo,
Dotlej še, da popije tisto slano.
Le-tá je tista hruška zdrava — bila,
In te-le usta bi jo jedle — bile,
In tisti červ, ki je to hruško zluknjaj,
Ta červ po vaše zemlje parsti lazi,
Al jaz sem kert, ki za tem červom rije,
Ki sit bo, ko mu sokrovec popije.
Poglejte jo: le-tá je tica brez
Perja, oskubljena perés devišva
Po sil', in jastrob, ki jo je oskubel,
Je v vašem gojzdu, ino jaz sem lovec,
In prosim za pravico lovsko vas,
Da v vaše gojzde smem nad jastroba; —
Al če ne daste je, si sam jo vzamem,
Da jastroba ko lovski tat si vjamem.

Jerman.

Hudobni svet!

Vilko.

Povejte ga zlotvorca!

Hartvig.

Ime, ime povejte zlostnika!

Hema.

Težko verjamem, da bi kdo izmed
Družine naše bil hudobnež; znam,

Saj menim to, da znam vse posle svoje,
Da so pošteni; Bog nas vari tega!

Vilko.

Imé njegovo! Bog mu bodi mil,
Obešajo tatove —

Hartvig.

Tat je tat,

Da, ropar, on ukral je kar ne dá
Se nikdar poverniti, na dervó ž njim!
Imé, gospod, imé!

Gospod.

Mi znano ni;

Kdo neki znal bi imenovati vse,
Kar vaših je, ki skrivajo se solncu
In brodijo po drobú černe zemlje,
Ki so sosedje pekla bolj kot neba,
Kdo znal bi za vse vaše rudarje?
Naj bo, kdor hoče, jaz ga čem dobiti,
In družega nič nočem, česar že
Sem prosil, da ga smem; meč imam oster,
In če ga ž njim pošegetam, bo to
Njegov naj zadnji smeh, in če mu ž njim
Enmalo puščam, bo kozlovská krí
Zavrela mu, da bo kot račja gorka.
Pravico lovsko, al grem sam nad zver! —
Zelen klobuk, si rekla, za klobukom
Zelene pera, suknya tud zelena
Obraz je vdert, oči dve večši, smeh
Peklenski, meč moj bridek, oster, oster,
Tla žejne. — Hodi rožica brezlistna,
Červiva hruška, brezperotna tica,
Tla žejne ná-te, pite, pite, pite! —
(Odide in gospó sebo vleče.)

30. In zagrinjalo je zakrilo oder,
In zginila sta nama spred oči,
In kamor gledam, ni ju od nikoder,
Morbiti da gospod več ne živi,
Da umorivši se prelil je krí
V blodenjí, ki mu je zavest jemalo?
Morbiti tud gospé več žive ni
Da jej obúpanje je smert zavdalo,
Da meč njegov jo —? al — ne sódiva premalo.

31. Besede zadnje, ki jih je izustil:
„Tla žejne nate, pite, pite, pite!“
Že kažejo, da ga je um zapustil,
In take znamenja so grozovite
Posebno če se kažejo očite.
Morbiti si pa tudi nič ni storil,
Ker daljne zgodbe so nam čisto skrite,
In vé se, da ni on zlotvorca umoril,
Morda je le iz naglosti takrat govoril.
(Konec sledí.)